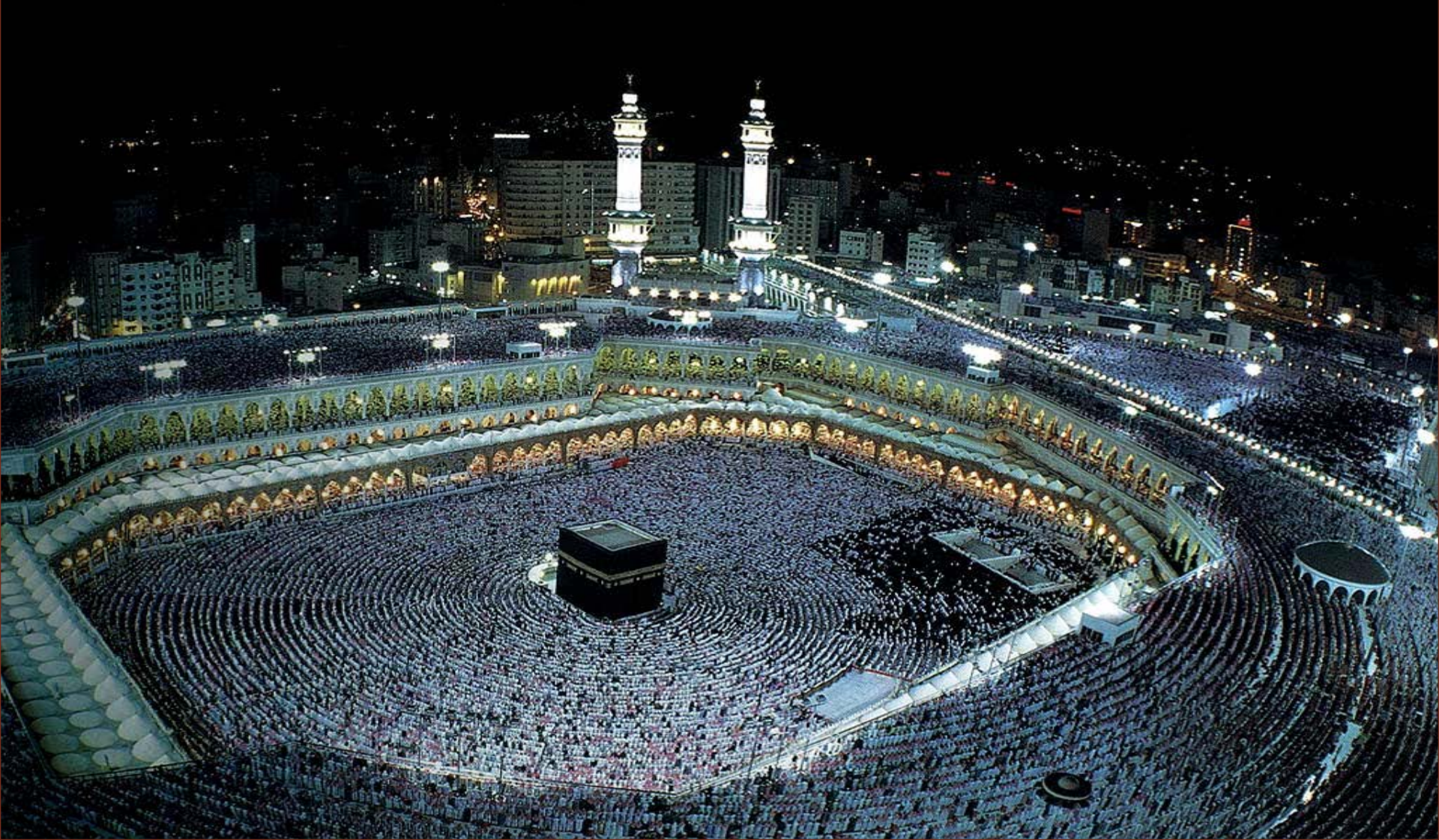

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ : عَامِلٌ سَائِرَ النَّاسِ بِالْإِنصَافِ وَعَامِلٌ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَارِ
بِأَمْرَيْنِ بِهِ إِثَارَ رِفَاتٍ كُنْ وَبِأَمْرَيْنِ بِهِ إِثَارَ

غُرُورِ الْحَكَمِ ح ٩١٠٩ ص ٣٩٢

روتنفکر دینے

در عصر حاضر

(دکتر ابو الغفل روحی)

AROOHI1906@GMAIL.COM

درس اول: مفهوم شناسی (۱) اسلام – مسیحیت

مفهوم تناسل

- مارتین لوتر: روشنفکری و اصلاح طلبی تغییر رویه ی منفی رایج است؛

- آلویس کالون: اصلاح طلبی ایجاد آزادی در بیان دین است
- آگوستین قدیس: راه نجات دین روشنفکری مفید دین است
- توماس آکوئیناس: اصلاح طلبی مبارزه با انحصار گرایی در فهم دین است
- جان هیک: ما با اصلاح طلبی مسیحیت را از انزوا رها ساختیم
- آلویس پلتینگا: اصرار بر محافظه کاری دینی چالش جدی برای ماست

مباحث دین سنتی

۱. دین سنتی

خداشناسی (اثبات وجود خدا - صفات خدا - افعال الهی - قضا و قدر - تکلیف - حسن و قبح)

راه شناسی (وحی شناسی - انواع وحی - کیفیت وحی - معجزه - کرامت - ارهاص - علم حضوری - کشف - شهود - اشراق - کارهای همگون - متون مقدس - راهنما شناسی (نبوت عامه - نبوت خاصه - خاتمیت - عصمت - امامت - مهدویت - ولایت فقیه

انسان شناسی (حقیقت انسان - ابعاد وجودی انسان = نیازهای انسان - راه های تامین نیازها - راه های تامین نیازها - اصالت انسان = اومانیزم - فمینیسم - نهلیسم - قدرت گرایی - لذت گرایی - سود گرایی - روح و جسم - افریش انسان - داروینیزم - جبر و اختیار

دیدگاه اندیشمندان مسلمان

سید جمال الدین اسد آبادی:
امروز اسلام نیازمند روشنفکرانی است
که نگاهی نو از دین را ارائه کنند

دیدگاه اندیشمندان مسلمان

- **مید جمال الدین اسد آبادی:** امروز اسلام نیازمند روشنفکرانی است که گاهی نواز دین را ارایه کنند؛
- **محمد عبده:** روشنفکری نقد دین سنت نیست معقول کردن برداشت دشتگان است؛
- **محمد اقبال لاهوری:** اسلام مسیحیت نیست که در آن پروتستانیزم بریان داشته باشد
- **محمد فردید:** نگاه روشنفکرانه به دین ضرورت قطعی امروز اسلام است

ماهیت روشنفکری دینی

دکتر شریعتی: روشنفکری واژه ای است که از آن بهره گیری منفی زیادی صورت گرفته است. برخی روشنفکری را در انکار واقعیات می دانند. من به نظرم کسانی که رویه ای نو در بحث دینی را ارایه کنند

روشنفکر هستند

روشنفکر خود خواه نمی شود منور

الفکر است

ماهیت روشنفکری دینی

دکتر عبدالکریم سروش: من روشنفکری را در پرداختن به مسایل نو و آن را در نقد نگاه موجود می دانم. روشنفکر مرز توقف ندارد

مصطفی ملکیان: روشنفکری دینی باید با حفظ عمل سنت گرایان باشد و من به این نکته پای بندم

ماهیت روشنفکری

جلال آل احمد: روشنفکر کسی است که
فارغ از تعبد و تعصب و به درو از فرمانبری
اغلب نوعی کار فکری می کند و نه کار
بدنی و حاصل کارش در اختیار جماعت
قرار می گیرد و قصد جلب نفع مادی ندارد

ساحت‌های دوگانه روشنگری مثبت و منفی

رو سفکران

اپوزسيون

مسلمان

مسيحي

روستکاری مسیحی:

اندیشه ای که دارای ویژگی های ذیل است:

- پای بند بودن به اصول پذیرفته شده دین
- بهره گیری از هر روش و شیوه ای برای تقدس دین
- افراط در عقل گرایی
- استفاده از اصول ادیان دیگر و همسان سازی
- کثرت گرایی دینی و عقیدتی

روشنفکری مثبت

به شیوه ای از اندیشه درباره دین گفته می شود که دارای مولف ذیل است:

- انگیزه ی دفاع از دین و پای بندی بدان
- پرداختن به مباحث نو و مستحدثه در دین
- نداشتن ارتباط با اصحاب قدرت و ثروت
- نبود تعصب مذهبی و جمود فکری در دین پژوهی
- اصرار نداشتن بر توجیه آنچه صحیح نمی داند

روشنفکری دینی مثبت

- روش مندی و ارایه ی الگوی مطالعاتی نوین

- تعصب نداشتن نسبت به افراد خاص

- الگو گیری از روش های علمی و تجربی

- تحمل دیدگاه مخالفان و منتقدان

طبقات رویتنفکران ایران

- روشنفکران نسل اول (دوران مشروطه)
- روشنفکران نسل دوم (دوران پهلوی اول)
- روشنفکران نسل سوم (دوران پهلوی دوم)
- روشنفکران نسل چهارم (دوران انقلاب)

روشنکفران نسل اول

- عباس میرزا (دوران قاجار) تلاش برای جبران عقب ماندگی نظامی ایران
- میرزا ملکم خان = از نخستین تحصیل کردگان ایرانی در اروپا
- میرزا فتحعلی آخوندزاده = ایرانی مقیم گرجستان
- حمید طالب اف = مبارز سر سخت با نگاه سنتی به دین و فرهنگ
- طرح نوین دین داری و حکومت
- میرزا آقا خان کرمانی نویسنده کتاب مهم سه مکتوب

ثمرات نسل اول روشنفکران

- لژ بیداری ایران

- انجمن آدمیت

- انجمن ترقی

روستکران سسل دوم

- سید حسین تقی زاده
- محمد علی تربیت علامه قزوینی
- میرزاده عشقی حسین پیر نیا
- ملک الشعرای بهار محمد علی فروغی
- ابراهیم پور داود عبدالحسین تیمور تاش
- محمد علی جمالزاده احمد کسروی
- حسن کاظم زاده ایرانشهر ارباب کیخسرو- ایرج میرزا

روتننفكران نسل سوم

✚ تقى ارانى - اقبال لاهورى - سيد جمال الدين

✚ اسكندر ميرزا - جلال ال احمد - امام موسى صدر

✚ حميد عنايت - دكتور على شريعتى

✚ پرويز ناقل خانلرى - جلال آل احمد

✚ سيد فخر الدين شادمان - شهيد محمد باقر صدر

نسل چهارم روشنفکران

✚ علامه محمد حسین طباطبایی آیت الله مصباح یزدی

✚ شهید مرتضی مطهری دکتر احسان نراقی

✚ علامه محمد تقی جعفری دکتر بابک احمدی

✚ دکتر سید جعفر شهیدی دکتر محسن کدیور

✚ مهندس مهدی بازرگان

✚ دکتر عبدالکریم سروش

✚ دکتر حجه الاسلام محمد مجتهد شبستری

اصالت روح

- اصالت روح به دلیل توانایی‌هایی است که برای روح ممکن است، ولی بدن از آنها برخوردار نیست.

توانایی‌های خاص روح

✚ احساس و اراده و ادراک و تفکر، که قوام انسانیت بدانهاست، خاستگاهی جز روح ندارند، پس بخش اصیل وجود انسان روح اوست.

✚ روح می‌تواند در هر مکانی، مکان‌های دیگر را و در هر زمانی، زمان‌های دیگر را درک کند.

قرآن و اصالت روح

در آیه ۱۴ سوره مؤمنون، ابتدا مراحل آفرینش بدن مادی انسان بیان شده است:

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا؛

در ادامه این آیه به گونه دیگری از آفرینش انسان اشاره شده است:

ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ؛

چنانچه از این آیه به دست می آید، زمانی که خداوند به آفرینش ساحت دوم (روح) اشاره می کند، تعبیر **فَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ** را به کار می برد و همین نشان می دهد که روح، بعد اصيل انسان به شمار می رود.

جاودانگی روح و مسئلہ معاد

جاودانگی روح

جاودانگی روح لازمهٔ تجرد روح است:

«وجود شیء مجرد - به اتکای قدرت لایزال
الهی - از بین نمی‌رود؛

زیرا موجود مجرد به غیر از مبدأ فاعلی
نیازی به مبدأ دیگر، یعنی مبدأ مادی
ندارد، تا در نتیجهٔ تغیر آن مبدأ مادی،
دگرگون گردد»

ادله عقلی معاد: ۱. دلیل حکمت

مقدمه اول: خداوند حکیم است و از او فعل بیهوده و لغو صادر نمی‌شود و غایت افعال الهی، رسیدن موجودات و مخلوقات به کمال مطلوب آنهاست؛

مقدمه دوم: آفرینش انسان، فعلی از افعال الهی است و بر اساس حکمت الهی، این فعل دارای هدف و غایت خاصی است؛

مقدمه سوم: غایت و هدف نهایی خلقت انسان، رسیدن به کمال شایسته اوست؛ کمالی که ابدی و جاویدان است؛

مقدمه چهارم: این هدف و غایت در زندگی چندروزه دنیا محقق نمی‌شود و با پایان یافتن حیات، آدمی به هدفش نمی‌رسد و بدین ترتیب خلقت او لغو و عبث خواهد بود؛

مقدمه پنجم: بر این اساس حکمت الهی اقتضا می‌کند که آدمی حیاتی فراتر از حیات دنیوی داشته باشد و در آنجا به کمال حقیقی خود برسد؛

مقدمه ششم: آن حیات دیگر، حیات اخروی است که با معاد محقق می‌شود؛

نتیجه: پس معاد امری ضروری است؛ وگرنه خلقت آدمی لغو و عبث خواهد بود.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ (مؤمنون، ۱۱۵)

مقدمه اول: خداوند عادل است و هرگز ظلم را روا نمی‌داند؛

مقدمه دوم: عدل الهی اقتضا دارد که هریک از نیکوکاران و تبهکاران به پاداش و کیفری درخور برسند؛

مقدمه سوم: در دنیا همه انسان‌ها جزای کامل اعمال خویش را نمی‌بینند؛ نه نیکوکاران به حق کامل خود می‌رسند و نه بدکاران جزای مناسب را دریافت می‌کنند؛ چون دنیا و حیات دنیوی ظرفیت بسیاری از پاداش‌ها یا کیفرها را ندارد؛

نتیجه: پس عدالت خداوند مقتضی آن است که جهان دیگری باشد تا در آن، نیکان و بدان، پاداش و کیفر کامل اعمال نیک و بد خود را ببینند و این جهان، همان جهان آخرت است.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ (جاثیه/ ۲۱)

اَللّٰهُمَّ صَلِّ
عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ
اٰلِ مُحَمَّدٍ